

Badamy zależności między roślinami a ich środowiskiem. Interesuje nas pochodzenie i rozmieszczenie geograficzne gatunków oraz mechanizmy, dzięki którym mogą one współwystępować, tworząc zbiorowiska roślinne – lasy, łąki, murawy czy torfowiska. Pracujemy głównie w terenie, zajmując się m.in. ochroną rzadkich gatunków rodzimych i zbiorowisk cennych przyrodniczo, a także zwalczaniem obcych roślin inwazyjnych.

Na zdjęciach: w centrum – kompleks roślinności w brzeżnej części koryta Wisły w okolicy Solca (fot. Marek Kucharczyk, mozaika fotografii wykonanych z użyciem drona); z lewej od góry – kwiaty *Ophrys insectifera* (fot. Alina Stachurska-Swakoń), liść *Drosera intermedia* (fot. Marek Kucharczyk); z prawej – drzewostan świetlistej dąbrowy w rezerwacie Łabunie koło Zamościa (fot. Marek Kucharczyk, zdjęcie hemisferyczne). Opracowanie graficzne – Agnieszka Rudak, koncepcja – Halina Galera

11.2. Sekcja Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej (1951)

Alina STACHURSKA-SWAKOŃ¹
Jan HOLEKSA²
Anna RYSIAK³
Zofia SOTEK⁴

¹Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Gronostajowa 3, 30-387 Kraków
e-mail: alina.stachurska-swakon@uj.edu.pl

²Wydział Biologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań
e-mail: jan.holeksa@amu.edu.pl

³Wydział Biologii i Biotechnologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin
e-mail: anrysiak@poczta.umcs.lublin.pl

⁴Instytut Nauk o Morzu i Środowisku, Uniwersytet Szczeciński
ul. A. Mickiewicza 16, 70-384 Szczecin, e-mail: zofia.sotek@usz.edu.pl

DOI: https://doi.org/10.5586/978-83-963503-1-2_11-02

11.2.1. Powstanie Sekcji Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej

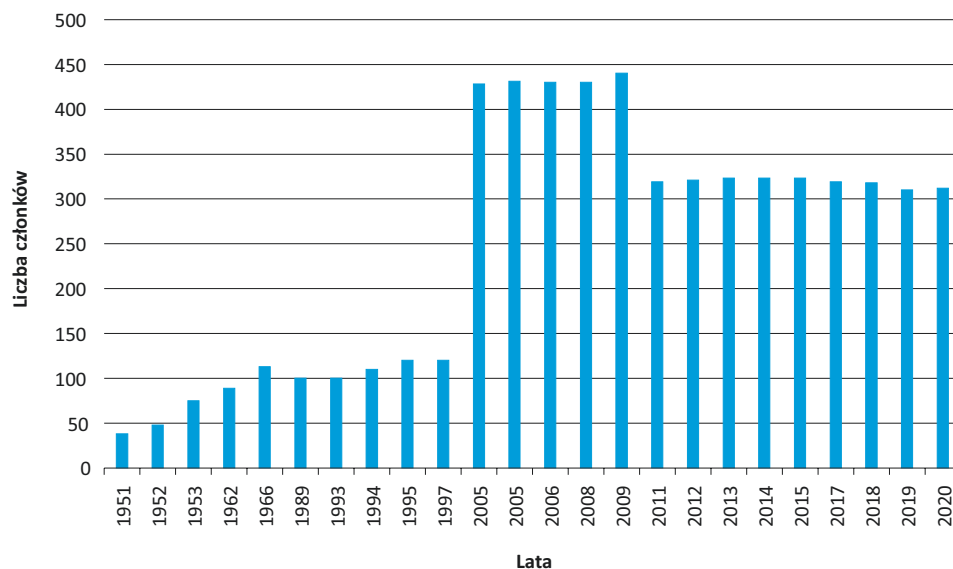
Inicjatywa utworzenia odrębnej sekcji skupiającej badaczy zajmujących się zróżnicowaniem szaty roślinnej pojawiła się pod koniec lat 40-tych (Kornaś, Celiński 1972). Pierwsze spotkania potwierdzające potrzebę integracji środowiska odbyły się w grudniu 1950 roku w Krakowie. W ich następstwie, w dniach 23–24 maja 1951 r. zorganizowano w Instytucie Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie pierwszy ogólnopolski zjazd fitosocjologów, w którym wzięło udział 55 uczestników reprezentujących wszystkie istniejące wtedy oddziały PTB. Podjęto wówczas jednomyślnie rezolucję o potrzebie powołania Sekcji, dla której zaproponowano nazwę Sekcja Ekologii i Socjologii Roślin. W skład tymczasowego Zarządu wchodził: prof. Bogumił Pawłowski jako przewodniczący, prof. Jan Walas jako wiceprzewodniczący, dr Władysław Matuszkiewicz jako sekretarz i dr Jan Kornaś jako zastępca sekretarza (Tab. 11.2.1). Zjazd ten wytyczył przyszłe kierunki badań fitosocjologicznych w Polsce. Jako najważniejsze uznano wówczas podjęcie szeroko zakrojonych prac nad inwentaryzacją szaty roślinnej Polski, ustalenie jednolitej metodyki oraz opracowanie systematycznego przeglądu zespołów roślinnych Polski. Formalne zatwierdzenie Sekcji miało miejsce 15 września 1951 r. podczas spotkania Zarządu Głównego PTB w Poznaniu. Po 20 latach zmieniono nazwę Sekcji na obecnie obowiązującą.

Tabela 11.2.1. Skład Zarządu Sekcji Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej od założenia w dniu 15 września 1951 r. do 2022 r.

Lata	Przewodniczący	Członkowie
1951 1955	Bogumił Pawłowski	W. Jan Walas; S. Władysław Matuszkiewicz, (od XI 1952) Jan Kornaś; W. Jan Kornaś; Czł. Władysław Matuszkiewicz, Florian Celiński
1959	Zygmunt Czubiński	S. Florian Celiński
1968	Władysław Matuszkiewicz	S. Ewa Symonides
1983		Czł. Jerzy Fabiszewski, Władysław Matuszkiewicz, Hanna Piotrowska
1987	Janusz Faliński	S. Małgorzata Nieckuła; Czł. Hanna Piotrowska, Jacek Herbich, Stanisław Cieśliński, Romuald Olaczek, Aleksandra Bujakiewicz, Jan Oświt, Bogdan Jackowiak, Bożenna Czarnecka, Józef Szmeja
1993		W. Jan Matuszkiewicz; S. Małgorzata Walczak
1995	Anna Kwiatkowska	W. Janusz Faliński; S. Jan Matuszkiewicz; Czł. Krystyna Falińska, Jerzy Solon
2000	Janusz Faliński	
2006		W. Jacek Herbich, Ewa Pirożnikow; S. Magdalena Żywiec
2010	Jan Holeksa	W. Zygmunt Kącki; S. Magdalena Żywiec
2016		W. Zofia Sotek; S. Anna Rysiak; Czł. Alina Stachurska-Swakoń, Arkadiusz Nowak
2019	Gabriela Woźniak	W. Alina Stachurska-Swakoń; S. Anna Rysiak; Czł. Zofia Sotek, Jan Holeksa

Czł. – Członkowie; **S.** – Sekretarz; **W.** – Wiceprzewodniczący

W początkowym okresie Sekcja działała w trzech oddziałach: Krakowskim, Poznańskim i Warszawskim. W oddziałach odbywały się zebrania referatowe, a walne zjazdy i warsztaty terenowe (wycieczki naukowe Sekcji) przyczyniały się do wymiany poglądów i rozwoju reprezentowanej dziedziny. Liczba członków sekcji systematycznie wzrastała od 38 w roku założenia do 440 w 2009 r. Po weryfikacji aktywnych członków sekcji w 2011 r. liczba członków wynosiła 319. W 2020 r. zadeklarowanych członków sekcji było 312 (Ryc. 11.2.1).

Ryc. 11.2.1. Liczba członków Polskiego Towarzystwa Botanicznego deklarująca przynależność do Sekcji Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej

11.2.2. Działalność naukowa

W dniach 16–17 września 1951 roku podczas Zjazdu PTB w Poznaniu miało miejsce drugie walne zebranie członków Sekcji, podczas którego zatwierdzono skład Zarządu zaproponowany wcześniej w Krakowie. Na walnym zebraniu Sekcji rozpoczęto dyskusję dotyczącą teoretycznych i metodycznych podstaw fitosocjologii oraz praktycznej przydatności uzyskiwanych wyników, która była później kontynuowana. Nawiązano także bliską współpracę z Wydziałem II Nauk Biologicznych PAN przy ustalaniu kierunków rozwoju polskiej fitosocjologii. Żywe debaty teoretyczno-metodyczne toczyły się podczas trzeciego zjazdu Sekcji w Białowieży w 1952 r., a także podczas dwóch konferencji w 1953 r. Pierwsza z nich, zorganizowana przez Sekcję Ekologii i Socjologii Roślin PTB odbyła się w Krakowie w dniach 22–23 maja i była poświęcona stosowaniu i użyteczności metod fitosocjologicznych w praktycznym wykorzystaniu. O jej znaczeniu i potrzebie świadczy duża liczba uczestników – 136, wśród których znajdowali się także specjaliści z zakresu leśnictwa, łąkarstwa i rolnictwa oraz przedstawiciele zainteresowanych instytucji. Jak potrzebne i oczekiwane było to spotkanie świadczy też wielogodzinna dyskusja, która miała miejsce po częściach referatowych (Kornaś 1953a). Konferencja ta ukazała z jednej strony wartość osiągnięć polskiej fitosocjologii, z drugiej zaś jej braki, m.in. w zakresie badań siedliskowych i sukcesyjnych. Druga konferencja odbyła się w maju i czerwcu 1953 r. i poświęcona była typologii leśnej. Miała charakter trzydniowych dyskusji terenowych, konfrontacji spojrzeń fitosocjologów, typologów i gleboznawców na zbiorowiska leśne w dwóch odległych regionach Polski. Zorganizowana została przy współpracy Sekcji (Kornaś 1953b). Obie konferencje przyczyniły się do wzrostu zainteresowań badaniami ekologicznymi, zwłaszcza w zakresie analizy warunków siedliskowych i wzajemnych powiązań między komponentami zbiorowisk. Ich następstwem były intensywne prace nad poznaniem szaty roślinnej Polski, a także praktyczne wykorzystanie wyników fitosocjologii.

Do Zjazdu PTB w Zakopanem w 1956 r. Sekcja organizowała podczas zjazdów odrębne zebrania i wycieczki. W kolejnych latach zaniechano takiej praktyki, chociaż tematyka fitosocjologiczna była nadal przedstawiana podczas referatów i wycieczek. Sekcja realizowała też postulat ścisłej współpracy z przedstawicielami nauk stosowanych do roku 1954, kiedy w PAN powstała komisja do spraw Typologii Leśnej, w skład której weszli reprezentanci Sekcji: prof. B. Pawłowski, dr W. Matuszkiewicz, dr A. Medwecka-Kornaś. Komisja zainicjowała szereg wspólnych badań fitosocjologiczno-typologicznych w różnych regionach Polski. W tych działaniach, naradach, konferencjach

i pracach jednostek kierowanych przez prof. W. Matuszkiewicza brali czynny udział członkowie Sekcji. Wśród ważnych inicjatyw należy wymienić konferencję w sprawie podziału Polski na dzielnice geobotaniczne zorganizowaną przez Zakład Botaniki PAN i Katedrę Systematyki i Geografii Roślin UJ, która odbyła się 2 kwietnia 1955 r. w Krakowie czy kurs metodyki badań fitosocjologicznych, który odbył się również w Krakowie w dniach 5–14 września 1955 r. (Piotrowska 1956). Zorganizowana przez Sekcję w Oddziale Krakowskim PTB dyskusja na temat chwastów segetalnych w 1959 r. zapoczątkowała współpracę ze specjalistami nauk rolniczych (Kornaś, Celiński 1972).

Ogromnym osiągnięciem członków Sekcji Ekologii i Socjologii Roślin z ośrodka krakowskiego było zbiorowe dzieło *Szata roślinna Polski* (red. W. Szafer), której pierwsze wydanie ukazało się w 1959 r. (Warszawa, PWN). Było ono podsumowaniem dotychczasowych osiągnięć polskiej botaniki i wytyczało kierunki dalszego jej rozwoju. Do dziś ta monografia, tj. jej wydanie z 1977 r., pozostaje źródłem informacji i inspiracji.

W 1959 roku podczas Zjazdu PTB w Olsztynie nastąpiła zmiana Zarządu Sekcji: jej przewodniczącym został prof. Zygmunt Czubiński z ośrodka poznańskiego, a sekretarzem dr Florian Celiński. Lata 60. ubiegłego wieku charakteryzowały się intensywną pracą członków Sekcji realizowaną w licznych publikacjach i referatach wygłaszanych na posiedzeniach Sekcji w oddziałach. Sekcja działała wówczas w ośmiu oddziałach: Krakowskim, Poznańskim, Warszawskim, Gdańskim, Łódzkim, Lubelskim, Toruńskim i Wrocławskim. W tym czasie do roku 1963 opublikowano ponad 1000 pozycji bibliograficznych z zakresu fitosocjologii ogólnej i stosowanej oraz ekologii roślin (Kornaś, Celiński 1972).

W późniejszych latach członkowie Sekcji realizowali badania w zakresie struktury, dynamiki i sukcesji zbiorowisk roślinnych oraz ekologii roślin. Brali czynny udział w pracach inwentaryzacyjnych istniejących i projektowanych obszarów chronionych. W ogromny sposób przyczynili się do stworzenia sieci obszarów chronionych w Polsce oraz brali udział w wypracowaniu podstaw racjonalnego gospodarowania obszarami chronionymi. Obraz zakresu zainteresowań członków przedstawia artykuł poświęcony podsumowaniu okresu dziesięciolecia (1955–1964) działalności Sekcji Ekologii i Fitosocjologii Warszawskiego Oddziału PTB (Zimny 1965).

W roku 1968 nastąpiła zmiana zarządu Sekcji. Jej przewodniczącym został prof. Władysław Matuszkiewicz, który pełnił tę funkcję do roku 1983.

Na Zjeździe PTB w 1971 roku w Szczecinie przyjęto nową nazwę Sekcji: Sekcja Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej. Zmiana nazwy i poszerzenie zakresu działania Sekcji były konsekwencją rozwoju problematyki nauki o szacie roślinnej oraz działań członków na rzecz ochrony przyrody zarówno w sferze badań, jak i ich praktycznego wykorzystania oraz popularyzacji naukowych podstaw ochrony szaty roślinnej (Faliński 1986). Działalność Sekcji opierała się wówczas na inicjatywach jej przewodniczącego prof. Władysława Matuszkiewicza i często była przedłużeniem działań Zakładu Ekologii Roślin i Fitosocjologii Stosowanej UW. W zebraniach i seminariach Sekcji, które odbywały się w Warszawie, uczestniczyło wielu członków również z młodych ośrodków naukowych w Polsce. W latach 1971–1985 wygłoszono ok. 80 referatów, których tematyka obejmowała m.in. zagadnienia struktury i dynamiki zbiorowisk roślinnych, oddziaływania człowieka na szatę roślinną, podstaw naukowych ochrony szaty roślinnej, a także problematykę ekologii roślin. Przedstawiane referaty były często próbami syntezy dokonań naukowych oraz prezentacją koncepcji nowych zamierzeń. Spotkania te były platformą wymiany myśli i inspiracją do nowych badań. Z tego okresu pochodzi inicjatywa przygotowania map roślinności Polski. W rezultacie zaangażowania geobotaników i wieloletnich prac zespołowych powstała mapa potencjalnej roślinności naturalnej Polski w skali 1:300 000 wydrukowana w 12 arkuszach i wydana w 1995 r. (Matuszkiewicz i in. 1995). Obecnie mapa w wersji pochodnej dostępna jest na stronie internetowej Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN (Matuszkiewicz 2008).

Bardzo ważną inicjatywą członków Sekcji był apel w sprawie ochrony przyrody zgłoszony na 45. Zjeździe PTB w 1980 r., wynikający z troski geobotaników o stan szaty roślinnej i niewystarczający w stosunku do zagrożeń system ochrony przyrody w Polsce. W jego rezultacie zostało

Ryc. 11.2.2. II Terenowe Seminarium Geobotaniczne, Białowieża, 3–11 X 1984 r. Uczestnicy Seminarium (u góry pierwszy z prawej prof. Janusz B. Faliński) (A). Zbieranie danych i opracowywanie wyników prac terenowych (B, C) (fot. M. Kucharczyk)

przygotowane i przesłane do władz państwowych „Stanowisko Polskiego Towarzystwa Botanicznego wobec aktualnych spraw ochrony przyrody w Polsce” zawierające analizę stanu ochrony przyrody oraz konstruktywne propozycje zmian w ówczesnym systemie ochrony (*Wiadomości Botaniczne* 1981, 4). Do władz państwowych została także przesłana „Rezolucja w sprawie ochrony przyrody” zawierająca m.in. uwagi do projektu nowej ustawy o ochronie przyrody przygotowana i podpisana w dużej mierze przez członków Sekcji podczas seminarium w Burzeninie w 1980 r. (*Wiadomości Botaniczne* 1981, 4).

W 1983 r. przewodniczącym Sekcji został prof. Janusz B. Faliński, który wprowadził nową formę działalności Sekcji pod nazwą „terenowych seminariów geobotanicznych” (Ryc. 11.2.2). Ich pierwotnym celem było „permanentne doksztalcanie młodych geobotaników ze wszystkich ośrodków w zakresie koncepcji metodyki i organizacji badań polowych” (Faliński 1986). Cieszyły się one ogromnym zainteresowaniem nie tylko młodych adeptów (Obidziński, Adamowski 2005; Mirek i in. 2013). Pierwsze seminarium terenowe miało miejsce w Wólce nad Bugiem k. Siemiatycz. Podczas 5-dniowego spotkania odbywały się zarówno zajęcia praktyczne, jak i wykłady. Wśród osób prowadzących byli m.in. doc. dr hab. Krystyna Falińska, prof. Hanna Piotrowska, prof. Romuald Olaczek, prof. Jan Kornaś (Kurowski 1985).

Jednocześnie w Warszawie odbywały się seminaria stacjonarne, w których uczestniczyli badacze z różnych ośrodków naukowych w kraju. Spotkania Sekcji, zarówno stacjonarne, jak i wyjazdowe, odgrywały ogromną rolę w rozwijaniu badań geobotanicznych. W pierwszym roku działania Sekcji pod kierunkiem prof. J.B. Falińskiego odbyło się 6 seminariów ogólnopolskich w Warszawie, które gromadziły średnio 85–95 osób z różnych ośrodków w Polsce. W kolejnych latach seminaria terenowe odbywały się w Białowieskiej Stacji Geobotanicznej (Czarnecka, Kucharczyk 1987), Krutyńni k. Rucianego (Czarnecka 1988), Słowińskim Parku Narodowym (Czarnecka 1990).

Tabela 11.2.2. Konferencje, seminaria i warsztaty naukowe organizowane lub współorganizowane przez Sekcję Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej

Data i miejsce	Tytuł przedsięwzięcia/ Współorganizatorzy	Liczba u./ref.
29–30 VIII 1952, Białowieża	III Zjazd Sekcji	–/5
22–23 V 1953, Kraków	Konferencja <i>Stosowalność metod socjologii roślin przy opracowywaniu zagadnień szczególnie ważnych dla rozwoju gospodarki i kultury narodowej, ustalonych przez PAN</i>	136/8
1953, Białowieża	Konferencja naukowa	
24 V 1953, Rabsztyn	Konferencja naukowa <i>Typologia Leśna/ PNTL, PTG</i>	
19–21 VI 1953, Szczecinek	Konferencja naukowa <i>Typologia Leśna/ PNTL, PTG</i>	
1962	Zebrania sekcji	–/22
1966	Zebrania sekcji	–/19
1967	Zebrania sekcji	–/35
1969	Zebrania sekcji	–/14
1971	Zebrania sekcji	–/7
12 IV 1979, Warszawa	SG. <i>Badania polskich geobotaników na Spitzbergenie</i> (dr hab. J. Fabiszewski)	16/1
4 V 1979, Warszawa	SG. <i>Projekt opracowania mapy roślinności Europy</i> (prof. dr W. Matuszkiewicz)	23/1
18 V 1979, Warszawa	SG. <i>Synantropizacja roślinności jezior</i> (dr M. Rejewski)	21/1
7 VI 1979, Warszawa	SG. <i>Wykorzystanie przeglądowej mapy potencjalnej roślinności naturalnej jako podstawy regionalizacji geobotanicznej na przykładzie Lubelszczyzny</i> (dr J. Plit)	11/1
21 VI 1979, Warszawa	SG. <i>Szata roślinna subarktycznej strefy Laponii</i> (prof. M. Jasnowski)	25/1
27 IX 1979, Warszawa	SG. <i>Badania roślinności w górach Hohes Rhön i ich wykorzystanie w zagadnieniach ochrony środowiska</i> (dr U. Böhn)	12/1
30 IX 1979, Warszawa	SG. <i>Zarastanie gleb piaszczystych</i> (dr Z. Głowacki)	12/1
26 X 1979, Warszawa	SG. <i>Wstępna analiza geograficzna zbiorowisk roślinnych Polski</i> (prof. W. Matuszkiewicz)	64/1
24–28 VI 1984, Wólka nad Bugiem	I Terenowe SG. <i>Prezentacja najnowszych metod badań terenowych w geobotanice/ BSG UW</i>	78/–
I 1984, Warszawa	SG. <i>Demografia populacji roślin w toku sukcesji regeneracyjnej od zbiorowiska łąkowego do zbiorowiska leśnego</i> (dr hab. K. Falińska)/ BSG UW	95/1
II 1984, Warszawa	SG. <i>Stosunki geobotaniczne doliny Biebrzy</i> (dr hab. A. Pałczyński)/ BSG UW	95/1
III 1984, Warszawa	SG. <i>Flora Warszawy i jej przemiany w ciągu ostatnich 150 lat</i> (dr B. Sudnik-Wójcikowska)/ BSG UW	95/1
IV 1984, Warszawa	SG. <i>Amplituda autekologiczna i synekologiczna roślin</i> (prof. J. Fabiszewski)/ BSG UW	95/1
X 1984, Warszawa	SG. <i>Fitosocjologia po Braun-Blanquetie i Tüxenie</i> (prof. A. Medwecka-Kornaś, prof. W. Matuszkiewicz)/ BSG UW	95/1
XI 1984, Warszawa	SG. <i>Teledetekcja, czyli zdalne pozyskiwanie informacji o środowisku przyrodniczym</i> (prof. A. Ciołkosz)/ BSG UW	95
12 I 1985, Warszawa	SG. <i>Ekologiczne liczby wskaźnikowe</i> (dr K. Zarzycki)/ BSG UW	100
13 II 1985, Warszawa	SG. <i>Dynamika roślinności stepowej – rezultaty badań w Mongolii w ramach ekspedycji naukowej „Transmongolia 79”</i> (dr E.M. Roo i prof. J.M. Matuszkiewicz)/ BSG UW	100
13 IV 1985, Warszawa	SG. <i>Światowy program ochrony szaty roślinnej</i> (prof. R. Olaczek)/ BSG UW	100
11 V 1985, Warszawa	SG. <i>Zastosowanie niekonwencjonalnych metod w badaniach i programowaniu zmian roślinności</i> (dr J. Herbich, dr M. Herbichowa, dr P. Herbich)/ BSG UW	100
3–11 X 1985, Białowieża	II Terenowe SG. <i>Naukowa systematyka gleb, metodyka prac terenowych i ekoklimat/ BSG UW</i>	25/6
11 I 1986, Warszawa	SG. <i>Lista zagrożonych zbiorowisk roślinnych Polski</i> (prof. H. Piotrowska)/ BSG UW	
15 II 1986, Warszawa	SG. <i>Ekolog w roli eksperta</i> (prof. J.B. Faliński, prof. R. Andrzejewski, prof. J. Kondracki i in.)/ BSG UW	
22 III 1986, Warszawa	SG. <i>Struktura i dynamika populacji stroiczki (<i>Lobelia dortmana</i> L.)</i> (dr J. Szejma)/ BSG UW	

Tabela 11.2.2. Konferencje, seminaria i warsztaty naukowe organizowane lub współorganizowane przez Sekcję Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej (cd.)

Data i miejsce	Tytuł przedsięwzięcia/ Współorganizatorzy	Liczba u./ref.
26 IV 1986, Warszawa	SG. <i>Fitoindykacja i jej zastosowanie w ochronie środowiska</i> (prof. J. Fabiszewski)/ BSG UW	
8 XI 1986, Warszawa	XV* SG. Dyskusja nad monografią PWN – <i>Populacje roślin i zwierząt</i> / BSG UW	–/8
6 XII 1986, Warszawa	SG. <i>Rola roślin zarodnikowych w zbiorowiskach roślin wyższych i ich genezie, strukturze, dynamice i funkcji</i> / BSG UW	
17 I 1987, Warszawa	SG. <i>Rola roślin zarodnikowych w zbiorowiskach roślin wyższych i ich genezie, strukturze, dynamice i funkcji</i> / BSG UW	
21 II 1987, Warszawa	XVIII SG. <i>Dialog ekologa z komputerem</i> / BSG UW	–/5
21 III 1987, Warszawa	XIX SG. <i>Eksperyment w badaniach ekologicznych</i> / BSG UW	
11 IV 1987, Warszawa	XX SG. <i>Co geobotanik o historii szaty roślinnej wiedzieć powinien</i> (doc. dr M. Ralska-Jasiewiczowa)/ BSG UW	–/1
30 VIII–5 IX 1987, Krutynia	III Letnia Szkoła Geobotaniki <i>Samodzielne formułowanie problemu badawczego i programu jego rozwiązania</i> / BSG UW	39/10
28 XI 1987, Warszawa	XXI SG. <i>Zbiorowiska zaroślowe Wielkopolski</i> (dr M. Wojterska)/ BSG UW	–/1
19 XII 1987, Warszawa	XXII SG. <i>Roślinność Puszczy Romińskiej i jej uwarunkowania środowiskowe</i> (dr W. Kwiatkowski)/ BSG UW	–/1
16 I 1988, Warszawa	XXIII SG. <i>Dynamika synantropizacji flory Poznania jako rezultat antropogenicznych zmian w ekosystemach dużego miasta</i> (dr B. Jackowiak)/ BSG UW	50–75/1
20 II 1988, Warszawa	XXIV SG. <i>Reakcja populacji <i>Maianthemum bifolium</i> (L.) F.W. Schmidt na zróżnicowane warunki panujące w ekosystemach leśnych i strefach przejścia</i> (dr B. Czarnecka)/ BSG UW	50–75/1
19 III 1988, Warszawa	XXV SG. <i>Wpływ antropopresji na roślinność litoralu jezior w krajobrazie rolniczym południowych Kujaw</i> (dr L. Samosiej)/ BSG UW	50–75/1
16 IV 1988, Warszawa	XXVI SG. <i>Generalna dyskusja nad modelem rozprawy doktorskiej w geobotanice</i> / BSG UW	24/11
14 I 1989, Warszawa	SG. <i>Znajomość ekologii i biologii populacji gatunków zagrożonych jako podstawa ich czynnej ochrony</i> (mgr M. Jankowska-Błaszczuk, mgr H. Andrzejewski, prof. R. Olaczek)/ BSG UW	50–90/3
18 II 1989, Warszawa	SG. <i>Dziedzictwo przyrody i kultury oraz rodzimy krajobraz jako elementy strategii ochrony przyrody</i> (prof. R. Olaczek, dr J. Herbich, prof. J. Ćmak, prof. E. Ćwikliński, dr J. Borysiak, doc. S. Balcerkiewicz)/ BSG UW	50–90/6
1 IV 1989, Warszawa	XXIX SG. <i>Czynna ochrona ekosystemów</i> (doc. S. Michalik, dr J. Herbich)/ BSG UW	50–90/2
29 IV 1989, Warszawa	XXX SG. <i>Badania naukowe w parkach narodowych i rezerwach i ich znaczenie dla postępu wiedzy i realizacji ochrony przyrody</i> (dr J. Holeska, doc. A. Bujakiewicz, prof. H. Piotrowska, prof. J.B. Faliński)/ BSG UW	50–90/5
11–15 IX 1989, Gardna Wielka, Słowiński PN	IV Letnia Szkoła Geobotaniki <i>Koncepcja i metodyka badań biologii rozwojowej roślin na przykładzie nadmorskich psammofitów</i> / UG; Dyrekcja Słowińskiego PN	21/9
16 XII 1989, Warszawa	SG. <i>Mapy potencjalnej roślinności Polski i Europy – koncepcja, realizacja, zastosowanie</i> (prof. W. Matuszkiewicz)/ BSG UW	–/1
13 I 1990, Warszawa	XXXII SG. <i>Problematyka geobotaniczna w Atlasie rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce</i> (dr M. Zajac, doc. A. Zajac)/ BSG UW	–/1
24 II 1990, Warszawa	XXXIII SG. <i>Zastosowania map geobotanicznych w planowaniu przestrzennym, ochronie przyrody i prognozowaniu zmian w środowisku</i> / BSG UW	–/3
31 III 1990, Warszawa	XXIV SG. <i>Prezentacja i interpretacja kartograficzna zjawisk ekologicznych</i> (prof. J.B. Faliński)/ BSG UW	–/1
8–12 IV 1990, Warszawa	XXXIII Międzynarodowe Sympozjum IAVS <i>Vegetation processes as subject of geobotanical map</i> / BSG UW; KB PAN, International Association for Vegetation Science, KE PAN	142/50
19 I 1991, Warszawa	XXXV SG. <i>Potrzeby polskiej geobotaniki w zakresie podręcznika, monografii problemowej i książki pomocniczej</i> / BSG UW	70
15–16 III 1991, Warszawa	Sympozjum <i>Naukowe Polskie badania geobotaniczne poza granicami kraju</i> / BSG UW	100/26

Tabela 11.2.2. Konferencje, seminaria i warsztaty naukowe organizowane lub współorganizowane przez Sekcję Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej (cd.)

Data i miejsce	Tytuł przedsięwzięcia/ Współorganizatorzy	Liczba u./ref.
VI 1991, Warszawa	SG. Omówienie wyników realizacji tematu: <i>Rola roślin zarodnikowych w strukturze i funkcjonowaniu układów ekologicznych wyzwolonych spod długotrwałej presji antropogenicznej w latach 1987–1991</i> / BSG UW	b.d.
29 II 1992, Warszawa	XXXVII SG. <i>Pierwotność przyrody. Pojęcie pierwotności i ostoje pierwotnej przyrody we współczesnym krajobrazie w świetle nauki i potocznych wyobrażeń</i> / BSG UW	–/10
26 II 1993, Warszawa	XXXIX SG. <i>Koncepcja podręcznika akademickiego ekologia roślin</i> / BSG UW	b.d.
27 II 1993, Warszawa	XL SG. <i>Stacjonarne badania ekologiczne w studiach nad dynamiką populacji roślinnych, roślinności i krajobrazów roślinnych</i> / BSG UW	70/8
3 IV 1993, Warszawa	XLI SG. <i>Stacjonarne badania ekologiczne w studiach nad dynamiką populacji roślinnych, roślinności i krajobrazów roślinnych. Czas i przestrzeń w badaniach ekologicznych</i> / BSG UW	70
29 I 1994, Warszawa	XLII SG. <i>Podstawy i formy popularyzacji wiedzy o szacie roślinnej. Książka, plakat, odczyt, wystawa i samokształcenie jako formy popularyzacji</i> / BSG UW	b.d.
18–19 II 1994, Łódź	XLIII SG. <i>Podstawy i formy popularyzacji wiedzy o szacie roślinnej. Film i fotografia jako formy popularyzacji szaty roślinnej</i> / BSG UW; UŁ	100
19–20 V 1994, Poznań–Kórnik, Wielkopolski PN	XLIV i XLV SG. <i>Ścieżki przyrodnicze jako forma popularyzacji wiedzy o szacie roślinnej. Rola arboretów i ogrodów botanicznych w popularyzacji wiedzy o szacie roślinnej</i> / UAM; Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Instytut Dendrologii PAN w Kórniku, OB UAM	80–100
12–17 IX 1994, Toruń	VI Letnia Szkoła Geobotaniki oraz XLVI SG. <i>Metody numeryczne w badaniu struktury i funkcjonowaniu szaty roślinnej</i> / UMK, Pełnomocnik Rektora UMK ds. Komputeryzacji, WFOŚ Toruń	b.d.
28 I 1995, Warszawa	XLVII SG. <i>Dziedzictwo i przyszłość geobotaniki. Związek z geobotaniką światową i ważniejsze osiągnięcia</i> / BSG UW	b.d.
11 III 1995, Warszawa	XLVIII SG. <i>Dziedzictwo i przyszłość geobotaniki. Co to jest ekologia stosowana i jakie z niej mogą wynikać korzyści poznawcze?</i> / BSG UW	b.d.
8 IV 1995, Warszawa	XLIX SG. <i>Dziedzictwo i przyszłość geobotaniki. Wizja przyszłości geobotaniki w wyobraźni doświadczonych i początkujących badaczy</i> / BSG UW	b.d.
26 VI–1 VII 1995, Kraków	L Specjalne SG. <i>W ramach 50. Zjazdu PTB. Dziedzictwo i przyszłość geobotaniki. Mapa jako forma dokumentu syntezy w geobotanice</i> / BSG UW	–/9
22 III 1997, Warszawa	LIV SG. <i>Poznać różnorodność geobotaniczną i co dalej?</i> / BSG UW	200
12 IV 1997, Warszawa	LV Seminarium <i>Efektywność badań hydrobiologicznych, czyli z jakimi problemami styka się geobotanik wchodząc z łądu do wody</i> / BSG UW	b.d.
16 II 2002, Warszawa	SG. <i>Aktualne kierunki i perspektywy badań w geobotanice</i> / BSG UW	62
20 IV 2002, Warszawa	SG. <i>Rodzaje materiałów teledetekcyjnych i możliwości ich interpretacji w naukach o środowisku</i> (prof. J. Ołędzki)/ BSG UW	34/1
9–11 II 2006, Białowieża	33. BSG. <i>Warsztaty – Rola wzajemnych relacji roślin i zwierząt w kształtowaniu roślinności</i> / BSG UW	27
21 X 2006, Warszawa	SG. <i>Profesor Józef Paczoski i Jego dzieło</i>	47
16–18 XI 2006, Białowieża	34. BSG. <i>Warsztaty Dynamika roślinności w bezwzględnej skali czasu</i> / BSG UW	36/8
12 V 2007, Warszawa	SG. <i>Geobotaniczne podstawy ochrony szaty roślinnej</i> / BSG UW	52/5
8 V 2007, Katowice	35. BSG. <i>gościnnie w Katowicach</i> / UŚ	20/4
15–17 XI 2007, Białowieża	36. BSG. <i>Struktura przestrzenna w zbiorowiskach roślinnych i zjawiska z nią związane</i> / BSG UW; IB PAN	46/12
9 V 2008, Wrocław	Ogólnopolskie seminarium <i>Antropogeniczne przemiany szaty roślinnej – kierunki i perspektywy badań</i> / Oddział Wrocławski PTB, Instytut Biologii Roślin UWr	67/4
16–18 VI 2008, Suwalszczyzna	Wycieczka geobotaniczna <i>Szata roślinna Suwalszczyzny</i>	31/–
18–20. XI 2008, Białowieża	37. BSG. <i>Wykorzystanie dawnych zdjęć fitosocjologicznych i innych opisów roślinności w badaniach nad jej przemianami</i> / Oddział Białostocki PTB	60/10
15–25 VII 2009, Zakopane–Kraków	Terenowa sesja naukowa <i>Flora i roślinność Tatr</i> dla Société Botanique de France/ Oddział Gdański PTB, UG, IB PAN, Société Botanique de France	53/–

Tabela 11.2.2. Konferencje, seminaria i warsztaty naukowe organizowane lub współorganizowane przez Sekcję Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej (cd.)

Data i miejsce	Tytuł przedsięwzięcia/ Współorganizatorzy	Liczba u./ref.
27–29 XI 2009, Białowieża	38. Białowieskie SG . <i>Jak badać zjawiska przyrodnicze, aby poznawać mechanizmy kształtujące roślinność</i> / BSG UW; IB PAN	92/17
24–30 V 2010, Zawoja	Naukowe warsztaty terenowe w Babiogórskim Parku Narodowym <i>Ekologia roślin – od pomysłu do końcowych wniosków</i> / BSG UW; IB PAN	14/12
16–18 XI 2010, Białowieża	39. Białowieskie SG . <i>Od florystyki do ekologii roślin, czyli jak z dobrym pożytkiem dla ekologii wykorzystać doskonałą znajomość roślin przez polskich botaników</i> / BSG UW; IB PAN	96/16
23–28 V 2011, Zawoja	Naukowe warsztaty terenowe w Babiogórskim Parku Narodowym <i>Ekologia roślin – od pomysłu do końcowych wniosków</i> / BSG UW; IB PAN	17/12
15–17 XI 2011, Białowieża	40. BSG . <i>Meta-analiza danych i jej wykorzystanie w geobotanice i ekologii roślin</i> / BSG UW; IB PAN	70/17
14–16 XI 2012, Białowieża	41. BSG . <i>Badania z zakresu geobotaniki i ekologii roślin prowadzone w oparciu o powtarzalne obserwacje znakowanych obiektów lub na stałych powierzchniach badawczych</i> / BSG UW; IB PAN	60/12
13–15 XI 2013, Białowieża	42. BSG . <i>W stronę ekologii ewolucyjnej roślin</i> BSG UW; IB PAN; UAM	60/12
19–21 XI 2014, Białowieża	43. BSG . <i>Dynamika układów ekologicznych</i> / BSG UW; IB PAN; Zakład Ekologii Roślin i Ochrony Środowiska UAM	66/18
4–6 XI 2015, Białowieża	44. BSG . <i>Eksperyment w badaniach nad roślinnością</i> / BSG UW; IB PAN; UAM	b.d.
16–18 XI 2016, Białowieża	45. BSG . <i>Co nowego w fitosocjologii</i> / BSG UW; IB PAN	63/11
19 V 2017, Katowice	Konferencja <i>Aktualne Problemy Ochrony Środowiska</i> / UŚ, Komisja Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami PAN o/Katowice	133/6
4–6 IX 2017, Lublin	Warsztaty GIS dla Botaników <i>Podstawy teoretyczne, źródła danych przestrzennych oraz sposoby zastosowania metod geoinformacyjnych; praktyczne zajęcia komputerowe</i> / UMCS; Oddział Lubelski PTB; UAM w Poznaniu	38/3
25–27 X 2017, Białowieża–Białoruś	46. BSG . <i>Podobieństwa i różnice w podejściu do zarządzania ekosystemami leśnymi i ochrony przyrody w polskiej i białoruskiej części Puszczy Białowieskiej</i> / BSG UW; IB PAN; UAM	50/9
4–16 XI 2018, Białowieża	47. BSG . <i>Ocieplenie klimatu a reakcje populacji i gatunków roślin, fitocenozy i ekosystemów</i> / BSG UW; IB PAN; UAM	45/12
13–15 XI 2019, Białowieża	48. BSG . <i>Etyka i popularyzacja biologicznych badań naukowych</i> / BSG UW; IB PAN; UAM	22/10

* Numeracja z zachowanego zawiadomienia o seminarium (archiwum PTB)

(**B**)**SG**. – (Białowieskie) Seminarium Geobotaniczne; **BSG**. UW – Białowieska Stacja Geobotaniczna UW; IB PAN – Instytut Botaniki PAN; KB PAN – Komitet Botaniki Polskiej Akademii Nauk; KE PAN – Komitet Ekologii PAN; OB UAM – Ogród Botaniczny UAM; PNLT – Polskie Naukowe Towarzystwo Leśne; PTG – Polskie Towarzystwo Gleboznawcze
b.d. – brak danych

W 1994 r. Sekcja rozpoczęła cykl spotkań seminaryjnych poświęconych podstawom i formom popularyzacji wiedzy o szacie roślinnej (Tumidajowicz 1994; Woziwoda 1994). Z tego cyklu odbyły się 4 seminaria dotyczące różnych form popularyzacji – od książki i plakatu poprzez metody audio-wizualne i ścieżki przyrodnicze. Seminaria te odbywały się kolejno w Warszawie, Łodzi, Poznaniu i spotkały się z bardzo dużym zainteresowaniem.

Z inicjatywy Sekcji Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej oraz Sekcji Briologicznej, Lichenologicznej i Mykologicznej w latach 1987–1997 prowadzono w Puszczy Białowieskiej szeroko zakrojone badania w projekcie CRYPTO: *Rola roślin zarodnikowych w strukturze zbiorowisk leśnych*. Inicjatorem i koordynatorem tego ważnego projektu był prof. J.B. Faliński, a jego synteza składa się z 4 wydanych tomów, w tym Atlasu Ekologicznego (Faliński, Mułenko 1995, 1996, 1997). Projekt wniósł m.in. wiedzę o gatunkach nowych dla nauki i flory polskiej.

W latach 1994–1995 Sekcja wydawała wewnętrzny biuletyn pt. *Najnowsze wiadomości geobotaniczne*.

Prof. Janusz B. Faliński był przewodniczącym Sekcji do 2004 roku z wyjątkiem okresu 1995–1999, gdy tę funkcję pełniła dr Anna Kwiatkowska. Podczas jego przewodniczenia seminaria geobotaniczne były organizowane kilka razy do roku i zawsze gromadziły grono geobotaników z całej Polski. Tematy seminariów odpowiadały na aktualne potrzeby środowiska naukowego (Stachurska-Swakoń 1999, 2000, 2001, 2002, 2004a, 2004b). Część tych spotkań została udokumentowana w specjalnej serii *Phytocoenosis* zatytułowanej *Seminarium Geobotanicum*. W latach 1991–2005 ukazało się 11 tomów *Phytocoenosis* w serii *Seminarium Geobotanicum*. Pierwszym z nich był *Phytocoenosis* N.S. 3, 1991, *Seminarium Geobotanicum 1: Dynamika roślinności i populacji roślinnych*, a ostatnim: *Phytocoenosis* N.S. 17, 2005: *Seminarium Geobotanicum 11: Seminaria nadobowiązkowe: wspomnienia o profesorze Januszu Bogdanie Falińskim przez wdzięcznych uczniów spisane*.

Od roku 2006, kiedy przewodniczącym sekcji został prof. Jan Holeksa seminaria Sekcji Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej odbywały się corocznie, głównie w Białowieży pod nazwą Białowieskie Seminaria Geobotaniczne. Do roku 2019 odbyło się w Białowieży 48 seminariów (Tab. 11.2.2).

11.2.3. Inne szczególne osiągnięcia Sekcji na przestrzeni ostatnich 35 lat

W ciągu ostatnich 35 lat (od 1986 r.) Sekcja Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej zorganizowała 94 spotkania naukowe o różnym charakterze. Jednym z najważniejszych wydarzeń, w organizacji którego wzięła też udział Sekcja Geobotaniki, było międzynarodowe sympozjum IAVS w 1990 r. na temat kartografii geobotanicznej. Referaty i postery zaprezentowane na nim zostały opublikowane w osobnym zeszycie czasopisma *Phytocoenosis* (Faliński 1990).

Sekcja Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej była też współorganizatorem krajowego sympozjum poświęconego *Polskim badaniom geobotanicznym poza granicami kraju*. Miało ono miejsce w Warszawie, w dniach 15–16 marca 1991 r.

W omawianym czasie odbyło się kilkadziesiąt jednodniowych seminariów naukowych w Warszawie, każdorazowo z udziałem kilkudziesięciu członków Sekcji. Ich tematyka obejmowała zagadnienia z zakresu ekologii roślin, fitoindykacji, fitosocjologii, ochrony przyrody i w szczególności ochrony szaty roślinnej. Część spotkań poświęcono metodologii badań naukowych oraz szczegółowym metodom stosowanym w badaniach geobotanicznych. Efektem przynajmniej jednego z tych spotkań jest zapis dyskusji na temat pierwotności przyrody opublikowany w czasopiśmie *Phytocoenosis* w 1993 r. (Faliński 1993).

Sporo miejsca w działalności Sekcji zajmował rozwój naukowy młodego pokolenia geobotaników. Służyło temu m.in. sześć kilkuniedniowych spotkań określanych mianem *Letniej Szkoły Geobotanicznej*, które miały miejsce w różnych regionach Polski: w Wólce nad Bugiem, Białowieży, Krutyni na Mazurach, Słowińskim Parku Narodowym i Toruniu. Podobny, szkoleniowy charakter miały tygodniowe warsztaty dwukrotnie zorganizowane w Babiogórskim Parku Narodowym, na które zapraszano po kilkunastu doktorantów z całej Polski.

Od lat 80. XX wieku profesorowie Janusz Faliński i Krystyna Falińska zapraszali corocznie do Białowieży młodych geobotaników. Spotkania te zostały przez ich uczestników określone

Ryc. 11.2.3. Sesje terenowe uczestników Sekcji Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej podczas Zjazdów PTB: Jezioro Kozie, Bory Tucholskie, 10 IX 2004 r. (A, B) (fot. Z. Wilczek); Park Narodowy Jasmund, Rugia, 7–8 IX 2007 r. (C) (fot. H. Ratyńska); Górecko Kościelne, 1 VII 2016 r. (D) (fot. A. Rysiak); Babia Góra, 7 VII 2019 (E) (fot. A. Stachurska-Swakoń)

jako „Gminna Białowieska Szkoła Magistrantów i Doktorantów”. Wraz z ówczesnymi uczniami Profesorostwa, magistrantami i doktorantami, do Białowieży zjeżdżali także wcześniejsi wychowankowie białowieskich spotkań wraz ze swoimi uczniami oraz inne osoby zainteresowane geobotaniką. Spotkania te gromadziły od kilkunastu do kilkudziesięciu uczestników. Przez całe lata 80., 90. i na początku XXI wieku były to najważniejsze spotkania naukowe gromadzące doświadczonych i młodych geobotaników z całego kraju, dzielących się swoją wiedzą. O ogromnym znaczeniu tych naukowych spotkań dla rozwoju badań nad roślinnością pisali ich uczestnicy w jednym z zeszytów *Phytocoenosis* z 2005 r. (Obidziński, Adamowski 2005).

Po śmierci profesora J.B. Falińskiego kontynuacją tych spotkań były coroczne trzydniowe *Białowieskie Seminaria Geobotaniczne*. W latach 2005–2019 zorganizowanych zostało 15 takich spotkań, na których swoje badania prezentowali przede wszystkim doktoranci z różnych ośrodków naukowych Polski. Cechą tych spotkań była nieograniczona czasem dyskusja naukowa, która jednego dnia przenosiła się do Puszczy Białowieskiej.

Tematyka geobotaniczna była obecna w działalności Polskiego Towarzystwa Botanicznego od początków jego powstania. Na wszystkich zjazdach bloki tematyczne dotyczące badań szaty roślinnej obfitowały w liczne wystąpienia, a od 1952 r. Sekcja Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej jest najliczniej reprezentowana zarówno pod względem liczby uczestników, jak i prezentowanych zagadnień (nie ujęte w Tab. 11.2.2; Ryc. 11.2.3).

11.2.4. Podsumowanie

Sekcja Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej położyła ogromne zasługi w rozwoju wielu kierunków botaniki w Polsce takich jak: ekologia roślin, fitosocjologia, fitosocjologia stosowana, ochrona konserwatorska. Jej spotkania zawsze były platformą wymiany wiedzy i doświadczeń oraz inspiracji do badań naukowych. Badania te stanowią znakomity materiał porównawczy do analizy przemian flory i roślinności na terenie Polski. W ostatnich latach rozwój geobotaniki i zainteresowania członków Sekcji szczególnie widoczne były podczas zjazdów PTB, które gromadziły znaczną część członków sekcji. Zjazdy PTB integrują środowisko, a liczba i tematyka prezentowanych referatów i posterów wyrażają zaangażowanie i trendy kształtujące się w polskiej geobotanice.